

Η κτίση στον Άγιο Μάξιμο (Δημήτρης Ιωάννου)

/ [Πεμπτουσία](#)

image not found or type unknown

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/2b6cK82>]

Τι είναι λοιπόν ο κόσμος; Καταρχήν ο κόσμος δεν είναι μια αυθύπαρκτη πραγματικότητα. «Η κτίση ...με τους φυσικούς νόμους που αφορούν καθένα είδος, παιδαγωγεί τον άνθρωπο προς την αρετή... Οι λόγοι (των όντων) αναγνωρίζονται στη συνοχή της μονιμότητας καθενός είδους, ενώ οι νόμοι φαίνονται στην ταυτότητα της φυσικής ενέργειας του κάθε είδους».[xx]

Το όραμα του αγίου Μαξίμου για τον κόσμο διαφέρει από αυτόν της φυσικής, που θεωρεί τη φύση περίπου ως ένα σύνολο πραγμάτων, αναγόμενα σε μόρια, που με βάση κάποιους νόμους, προχωρούν προς το μέλλον, χωρίς κατά βάση να αλλάζει τίποτε στο σύμπαν (η οπτική βέβαια αυτή αφορά περισσότερο την παλαιότερη, κλασική, και όχι σύγχρονη φυσική). Το όραμα του θεολόγου μοιάζει πολύ περισσότερο μ' αυτό που η νεότερη βιολογία αποκαλεί «οικοσύστημα». Στο οικοσύστημα, παρόλο που και φυσικοί νόμοι υπάρχουν και τα πάντα αποτελούν ένα αρμονικό όλο, δεν χάνουν τα μεμονωμένα όντα τον εαυτό τους, την ιδιαιτερότητά

τους, αλλά ούτε καν την, τρόπον τινά, οντολογική πρωτοκαθεδρία τους έναντι των οποιοδήποτε φυσικοχημικών διαδικασιών επισυμβαίνουν εκεί. Τα όντα έχουν έναν ενεργητισμό αυτούσιο, και η βιολογία δεν μπορεί με τίποτε να αναχθεί στη φυσική ή τη χημεία. Αυτά, όπως παραδέχονται πια οι μοντέρνοι βιολόγοι, συμπεριφέρονται πολύ πιο πολύπλοκα απ' ό τι προέβλεπε ο παλιός δαρβινισμός της «επιβίωσης του ισχυροτέρου», [xxi] και δεν είναι μηχανιστικές «πυκνώσεις» ύλης. Μπορούν πχ να προσαρμόζονται τελείως ενεργητικά στο οικοσύστημα, αν χρειαστεί το μεταβάλλουν, ή το αλλάζουν, προκειμένου να επιβιώσουν κ.λπ. Για αυτό και στα οικοσυστήματα, όπως παραδεχόμαστε σήμερα, η απώλεια έστω και ενός από αυτά καταστρέφει την πολύτιμη βιοποικιλότητα, που αποτελεί αυταξία. Το ίδιο ισχύει και για τον κόσμο του Μαξίμου: δεν υπάρχουν συσσωρεύσεις μορίων, αλλά «όντα», καθένα με τους «λόγους» του (για αυτούς θα μιλήσουμε αργότερα), και επιπλέον οι νόμοι επιπροστίθενται στα όντα (είναι νόμοι που κυβερνούν την ύλη, και όχι νόμοι της ίδιας της ύλης, γιατί τότε δεν θα είχε απολύτως κανένα νόημα ο όρος «νόμος», καθώς η ύλη θα έπρεπε να «υπακούσει» στον ίδιο τον εαυτό της. Με όρους του Βιτγκενστάιν, κάτι τέτοιο θα ήταν «α-νόητο»).

Οι νόμοι είναι κι αυτοί μέρος της κτίσης, και δεν συντηρούν, όπως λανθασμένα πιστεύουν πολλοί φιλόσοφοι [xxii], απονεκρώνοντας τον κόσμο, το σύμπαν (αυτό το κάνει η θεία πρόνοια [xxiii]). Όμοια με ένα οικοσύστημα, υπάρχουν πολλά και ποικίλα όντα, και κανόνες όχι επιβίωσης, αλλά «αρμονικής συνύπαρξης», ενώ επιπλέον, είναι ίδιον του ορισμού ενός οικοσυστήματος η αρμονία, η σοφή «προσαρμογή» των ειδών στο περιβάλλον, η με «φρόνηση» χρήση των πόρων κλπ. Όλα αυτά δεν έχουν τίποτε να κάνουν με κάποια πανθειϊστική ολιστική θεωρία περί γης ως ενός «μυστηριώδους» χώρου αναπτύξεως μιας μεταφυσικής έννοιας της «ζωής» κλπ. Αναφέρουμε απλώς πορίσματα της σύγχρονης βιολογίας: υπάρχουν και νόμοι και υλικοί πόροι στο οικοσύστημα, αλλά παράλληλα κάθε οργανισμός είναι αναντικατάστατος για το σύνολο, δεν ανάγεται σε οτιδήποτε άλλο, έχει τον δικό του «λόγο» -για να χρησιμοποιήσουμε από τώρα τον μαξιμιανό όρο- μέσα στο όλον, έχει μια δική του, συχνά εκπλήσσοσα, μορφή συμπεριφοράς κλπ. Γι' αυτό ο μεγάλος θεολόγος χρησιμοποιεί συχνά, αντί του όρου «κτίση» τον όρο «τα όντα». Φύση δεν είναι απλά ένα απαθές σύνολο μορίων, αλλά το πλήρως ενεργητικό σύνολο των όντων, και όταν λέμε «σύνολο», δεν εννοούμε, όπως νομίζουν διάφοροι κυρίως αναλυτικοί φιλόσοφοι, «αμάλγαμα».

[Συνεχίζεται]

[xx] Φιλ.Β, 186-7

[xxi] Για την θεμελιώδη πλάνη του αναγωγισμού στην βιολογία ,αλλά και για την

υπέρβαση του χυδαίου δαρβινισμού, είναι πολύ σημαντικό, μεταξύ άλλων, το βιβλίο του βιολόγου Steven Rose, «Μονοπάτια της ζωής» (Κάτοπτρο, 1997)

[xchii] Ακόμα και στην σύγχρονη φυσική, μια φράση του τύπου «η Μεγάλη Έκρηξη προκλήθηκε από κάποιους νόμους» δεν έχει τα παραμικρό νόημα.

[xchiii] Ο Άγιος Αθανάσιος δίδαξε πρώτος ότι ο κόσμος, όχι μόνο έχει δημιουργηθεί από τον Θεό, αλλά επειδή ρέπει φύσει προς την αποσύνθεση και την φθορά, «διατηρείται στην ύπαρξη μόνο με τη συνεχή ενέργεια του Δημιουργού». (π. Γ. Φλορόφσκι, «Οι Βυζαντινοί Πατέρες του Τέταρτου Αιώνα, Εκδ. Πουρναρά, 2009, σελ. 59-60.)